

Papież Benedykt XVI

MYSTAGOGIA BENEDICTI

**Wprowadzenie w tajemnice
roku liturgicznego**

ŚWIĘCI PIOTR I PAWEŁ

**UROCZYSTOŚCI I ŚWIĘTA
ROK ŚW. PAWŁA, INNE TEKSTY ZEBRANE**

BISKUPÓW-KRAKÓW 2024

MYSTAGOGIA BENEDICTI
Wprowadzenie w tajemnice
roku liturgicznego

Autor:

Papież Benedykt XVI

Redakcja:

ks. dr Andrzej Demitrów

Michał Dragan OSB

Skład, łamanie:

Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

Współpraca przy korekcie:

Olga Tomczyk

© Libreria Editrice Vaticana

© Copyright by ORDO et PAX

Fundacja Benedyktynów w Biskupowie 2024

Wydanie pierwsze

Biskupów 2024

Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydawca:

„ORDO et PAX” Fundacja Benedyktynów w Biskupowie

Biskupów 72, 48-340 Głucholazy; tel. 77 439 82 06

www.fundacja.benedyktyni.org

Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków; tel. 534 037 299

www.tyniec.com.pl

Druk:

ELPIL Jarosław Pilich, ul. Artyleryjska 11, 08-110 Siedlce

Elpil.com.pl

ISBN serii: 978-83-950641-2-8

ISBN tomu: 978-83-972325-1-8

SPIS TREŚCI

| | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| KS. PROF. STEFAN SZYMIK | 13 |
| OD REDAKCJI | 21 |
| HOMILIE POCZĄTKU PONTYFIKATU NASTĘPCY ŚWIĘTEGO PIOTRA | 25 |
| Aby głosić całemu światu żywą obecność Chrystusa Homilia podczas Mszy św. na zakończenie konklawe, Kaplica Sykstyńska (20 kwietnia 2005 r.) | 27 |
| Wysłuchiwać się z całym Kościołem w słowo i wolę Chrystusa Homilia inauguracyjna na placu św. Piotra, Watykan (24 kwietnia 2005 r.)..... | 35 |
| Kościół z natury swojej jest misyjny Objęcie bazyliki św. Pawła za Murami, Rzym (25 kwietnia 2005) | 44 |
| 25 STYCZNIA | |
| ŚWIĘTO NAWRÓCENIA ŚW. PAWŁA APOSTOŁA | 49 |
| Zjednoczenie chrześcijan naszą wspólną misją Homilia w bazylice św. Pawła za Murami (25 stycznia 2006 r.)...51 | |
| Świat potrzebuje wspólnego świadectwa chrześcijan Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2007 r.)..... | 56 |
| Wielki ruch modlitwy wspiera chrześcijan w dążeniu do jedności Homilia w bazylice św. Pawła za Murami (25 stycznia 2008 r.)61 | |
| Nawrócenie jest drogą do jedności chrześcijan Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (25 stycznia 2009 r.) | 67 |
| Nasze modlitwy o jedność potwierdzajmy gestami pojednania Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2009 r.)..... | 69 |

| | |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Nie można głosić Ewangelii, nie zabiegając o jedność chrześcijan | |
| Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2010 r.) | 75 |
| Dążenie do jedności musi być pojmowane jako odpowiedź na wezwanie Pana | |
| Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2011 r.)..... | 79 |
| Jedność jest wyzwaniem dla wszystkich chrześcijan | |
| Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2012 r.) | 85 |
| Ekumenizm wymaga konkretnych gestów nawrócenia | |
| Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25 stycznia 2013 r.) | 91 |
| 22 LUTEGO ŚWIĘTO KATEDRY ŚW. PIOTRA APOSTOŁA | 97 |
| Katedra św. Piotra darem Chrystusa dla Jego Kościoła | |
| Audycja generalna (22 lutego 2006 r.) | 99 |
| W Kościele wszystko opiera się na wierze | |
| Homilia podczas Mszy św. z nowymi kardynałami (19 lutego 2012 r.) | 104 |
| Purpura – kolor krwi i miłości | |
| Rozważanie papieskie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (19 lutego 2012 r.) | 110 |
| 29 CZERWCA UROCZYŚĆ ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA..... | 113 |
| Patronowie Kościoła | |
| Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (26 czerwca 2005 r.) | 115 |
| Wyznajemy wiarę w Kościół Jezusa Chrystusa | |
| Msza św. i nałożenie paluszki (29 czerwca 2005 r.)..... | 116 |

| | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Prymat w służbie jedności Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2005 r.) | 123 |
| Chrystus umacnia wiarę Piotra Uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Rzymie (29 czerwca 2006 r.) | 125 |
| Złożyli najwyższe świadectwo wiary Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2006 r.) | 131 |
| Piotra i Pawła uważano za założycieli Kościoła w Rzymie I Nieszpory w bazylice św. Pawła za Murami (28 czerwca 2007 r.) | 133 |
| Wiara Kościoła opiera się na wyznaniu Piotra Msza św. w Bazylice Watykańskiej i nałożenie paliuszy (29 czerwca 2007 r.) | 139 |
| Rok św. Pawła Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2007 r.) | 145 |
| Słuchajmy św. Pawła i uczmy się od niego Homilia podczas Nieszporów w bazylice św. Pawła za Murami Inauguracja Roku św. Pawła Apostoła (28 czerwca 2008 r.) | 147 |
| Misja apostołów Piotra i Pawła Homilia uroczystości wielkich apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca 2008 r.) | 154 |
| Święty Paweł i święty Piotr – misja i jedność Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> w Bazylice Watykańskiej (29 czerwca 2008 r.)..... | 162 |
| Przekonujące i skuteczne świadectwo księży Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (28 czerwca 2009 r.) | 164 |

| | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Paweł pragnie, żeby wiara chrześcijan była «dojrzała» Nieszpory na zakończenie Roku św. Pawła (28 czerwca 2009 r.) | 166 |
| Pasterze muszą być «przykładami dla stada» Msza św. w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca 2009 r.) | 174 |
| Piotr i Paweł: nasi Ojcowie i prawdziwi Pasterze Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2009 r.) | 181 |
| Homilia podczas celebracji nieszporów z okazji ponownego otwarcie kaplicy paulińskiej Watykański Pałac Apostolski Kaplica Paulina (4 lipca 2009 r.) | 183 |
| Kościół jest zaczynem odnowy Homilia podczas I Nieszporów uroczystości Świętych Apostołów Piotra i Pawła (28 czerwca 2010 r.) | 188 |
| Kościół musi być wolny od więzów materialnych, od zła duchowego i moralnego Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca 2010 r.) | 193 |
| Patroni Rzymu Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2010 r.) | 198 |
| Już nie służy, ale przyjaciele Homilia w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła i 60. rocznicę święceń kapłańskich Benedykta XVI (29 czerwca 2011 r.) | 200 |
| Dziękuję Panu za powołanie kapłańskie i powierzenie mi posługi Piotrowej Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2011 r.) | 206 |

| | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Dramat i siła papieżstwa | |
| Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca 2012 r.) | 209 |
| Męczeństwo jest znakiem jedności Kościoła | |
| Rozważanie przed modlitwą <i>Anioł Pański</i> (29 czerwca 2012 r.) | 214 |
| Głośmy słowa prawdy, które pozostawił nam Pan Jezus | |
| Przemówienie podczas audiencji dla nowych metropolitów (30 czerwca 2012 r.) | 217 |
| KATECHEZY O ŚW. PIOTRZE I O ŚW. PAWLE | 219 |
| Piotr – Rybak | |
| Audiencja generalna (17 maja 2006 r.) | 221 |
| Piotr – apostoł | |
| Audiencja generalna (24 maja 2006 r.) | 227 |
| Piotr – skała, na której Chrystus zbudował Kościół | |
| Audiencja generalna (7 czerwca 2006 r.) | 233 |
| Piotr ufa Bogu | |
| Audiencja generalna (9 maja 2012 r.) | 238 |
| Paweł – portret człowieka i apostoła | |
| Audiencja generalna (25 października 2006 r.) | 243 |
| Paweł – centralne miejsce Jezusa Chrystusa | |
| Audiencja generalna (8 listopada 2006 r.) | 249 |
| Paweł – Duch Święty w naszych sercach | |
| Audiencja generalna (15 listopada 2006 r.) | 254 |
| Paweł – życie w Kościele | |
| Audiencja generalna (22 listopada 2006 r.) | 260 |
| ROK ŚWIĘTEGO PAWŁA | 265 |
| Święty Paweł migrant i Apostoł Narodów | |
| Oreędzie Papieża na 95. Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 2009 r., Castel Gandolfo, (24 sierpnia 2008 r.) | 272 |

| | |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| Apostoł Paweł – nauczyciel ludzi naszych czasów | |
| Audiencja generalna (2 lipca 2008 r.) | 267 |
| Dzisiejszy świat potrzebuje Ewangelii | |
| (Życie św. Pawła) Audiencja generalna (27 sierpnia 2008 r.) | 278 |
| Tylko w spotkaniu z Chrystusem rozum otwiera się na prawdę | |
| (Nawrócenie św. Pawła) | |
| Audiencja generalna (3 września 2008 r.) | 285 |
| Chrześcijanin współtwórcą prawdziwej radości | |
| (Misja św. Pawła wśród narodów) | |
| Audiencja generalna (10 września 2008 r.) | 291 |
| Wiara rodzi się ze spotkania ze Zmartwychwstałym | |
| (Święty Paweł poznaje ziemskie życie Jezusa) | |
| Audiencja generalna (24 września 2008 r.) | 296 |
| Miłość do ubogich jest liturgią | |
| (Święty Paweł a Prawo Mojżeszowe) | |
| Audiencja generalna (1 października 2008 r.) | 302 |
| Tylko sercem można naprawdę poznać Człowieka | |
| (Święty Paweł wobec tajemnicy Chrystusa) | |
| Audiencja generalna (8 października 2008 r.) | 308 |
| Jedność Boga tworzy jedność Kościoła | |
| (Święty Paweł pierwszym teologiem) | |
| Audiencja generalna (15 października 2008 r.) | 314 |
| Chrystus otwiera nam niebo | |
| (Święty Paweł a Jezus Chrystus jako «Pan») | |
| Audiencja generalna (22 października 2008 r.) | 320 |
| Słowo o krzyżu główną treścią chrześcijańskiego przepowiadania | |
| (Święty Paweł a Jezus ukrzyżowany), | |
| Audiencja generalna (29 października 2008 r.) | 326 |
| Zmartwychwstanie rozwiązaniem dramatu krzyża | |
| (Święty Paweł a Jezus Zmartwychwstały), | |
| Audiencja generalna (5 listopada 2008 r.) | 331 |

| | |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Nasza przyszłość to być na zawsze z Panem (Święty Paweł a rzeczy ostateczne) Audiencja generalna (12 listopada 2008 r.) | 338 |
| Miłość jest jedynym kryterium sprawiedliwości (Święty Paweł a nasze przemienienie w Chrystusie) Audiencja generalna (19 listopada 2008 r.) | 344 |
| Usprawiedliwieni przez dar wiary w Chrystusa, by kochać (Święty Paweł a wiara działająca poprzez miłość) Audiencja generalna (26 listopada 2008 r.) | 350 |
| Światło Chrystusa silniejsze niż ciemności zła (Święty Paweł a nauka o grzechu pierworodnym) Audiencja generalna (3 grudnia 2008 r.) | 355 |
| Kościół jest organizmem, a nie organizacją (Święty Paweł a sakramenty) Audiencja generalna (10 grudnia 2008 r.) | 361 |
| Krzyż Chrystusa przemienił kult starotestamentalny (Święty Paweł a kult sprawowany przez chrześcijan) Audiencja generalna (7 stycznia 2009 r.) | 369 |
| Chrystus Głową Ciała – Kościoła i władcą wszechświata (Święty Paweł a Kościół Chrystusowy) Audiencja generalna (14 stycznia 2009 r.) | 377 |
| Wewnętrzna przemiana doprowadzi nas do jedności Katecheza podczas audiencji generalnej (21 stycznia 2009 r.) | 384 |
| Pismo Święte i Tradycja «mocnym fundamentem» apostołskiego przepowiadania (Listy pasterskie św. Pawła) Audiencja generalna (28 stycznia 2009 r.) | 390 |
| Spuścizna św. Pawła Audiencja generalna (4 lutego 2009 r.) | 396 |

| | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| MODLITWA W LISTACH ŚW. PAWŁA – KATECHEZY | 405 |
| Modlitwa wyzwala (16 maja 2012 r.)..... | 407 |
| Chrześcijaństwo jest religią ufności (23 maja 2012 r.) | 413 |
| Bóg pociesza w strapieniu (30 maja 2012 r.) | 419 |
| Bóg działa w słabości (13 czerwca 2012 r.)..... | 425 |
| Modlitwa sprawia, że ludzie potrafią kochać (20 czerwca 2012 r.)..... | 432 |
| Droga życia chrześcijańskiego (27 czerwca 2012 r.) | 439 |
| TEKSTY OKAZJONALNE | 447 |
| Świat potrzebuje świadectwa waszej wiary Rabat. Spotkanie przed kościołem św. Pawła (17 kwietnia 2010 r.) | 449 |
| Zachowujcie wiarę i wartości przekazane wam przez waszego ojca, św. Pawła Apostoła Floriana. Msza św. na placu Spichlerzy (18 kwietnia 2010 r.) | 452 |
| Bądźcie serdecznymi przyjaciółmi Jezusa Spotkanie z młodzieżą w porcie Valletta (18 kwietnia 2010 r.) | 457 |
| Nie trzeba się lękać burz i katastrof Audiencja generalna po podróży, Watykan (21 kwietnia 2010 r.) | 462 |
| INDEKS BIBLIJNY..... | 467 |

**W serii Mystagogia Benedicti,
Wprowadzenie w tajemnice roku liturgicznego
ukazały się dotychczas tomy:**

ADWENT

BOŻE NARODZENIE. Od Uroczystości Narodzenia Pańskiego
do Uroczystości Świętej Bożej Rodzicielki Maryi

OBJAWIENIE PAŃSKIE. Od Uroczystości Objawienia Pańskiego
do Święta Ofiarowania Pańskiego

WIELKI TYDZIEŃ

WIELKI POST

WIELKA NOC ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

UROCZYSTOŚCI, ŚWIĘTA I WSPOMNIENIA NAJŚWIĘTSZEJ
MARYI PANNY

UROCZYSTOŚCI I ŚWIĘTA PAŃSKIE

ŚWIĘCI PIOTR I PAWEŁ. Uroczystości i święta, Rok św. Pawła,
teksty zebrane (obecny)

W przygotowaniu:

NIEDZIELE III-VI OKRESU WIELKANOCNEGO

KS. PROF. STEFAN SZYMIK CO TO OZNACZA DLA NAS?

Dziewiąty tom serii „Mystagogia Benedicti” jest kolejną publikacją w języku polskim, dzięki której lepiej można poznać biblijno-teologiczną myśl papieża Benedykta XVII. Zawarte w tomie papieskie homilie, katechezy, rozważania i inne okazjonalne teksty tematycznie poświęcone są dwom wielkim chrześcijańskim apostołom, św. Piotrowi – pierwszemu następcy Chrystusa, oraz św. Pawłowi – apostołowi narodów. O zawartości i ogólnym układzie publikowanego tomu nie ma potrzeby mówić, gdyż w sposób przystępny i klarownie zrobił to już Redaktor wspomnianej serii (patrz „Od Redakcji”). Natomiast na krótki komentarz zasługują niewątpliwie papieskie wystąpienia, których treścią są obaj apostołowie łącznie w homiliach i rozważaniach na ich wspólną uroczystość na dzień 28 czerwca lub w oddzielnych katechezach osobno św. Piotr i św. Paweł.

Pochodzący z Bawarii papież jest postacią wyjątkową w najnowszej historii Kościoła, nawet na tle tak wspaniałych postaci jak św. Jan XXIII, św. Paweł VI i św. Jan Paweł II. Bardzo wcześnie, bo już podczas Soboru Watykańskiego II przyszły papież określił swoje kapłańskie powołanie mianem „teologicznego”. On chciał być teologiem i rzeczywiście stał się wielkim współczesnym teologiem chrześcijańskim, stąd konieczna jest wprawdzie krótka refleksja nad jego teologicznym orędziem. W odpowiedzi na kryzys wiary w Boga i Jego zbawcze Słowo w świecie i Kościele, ale także na oczywisty kryzys współczesnej teologii i egzegezy biblijnej, papież Benedykt XVI podkreślał konieczność stosowania tego, co sam

nazwał hermeneutyką wiary – egzegezą teologiczną. W swoim nauczaniu i publikacjach wskazywał on na dwa poziomy badania Biblii. Pismo Święte jest słowem ludzkim i stąd rodzi się konieczność jego interpretacji według zasad krytyki historycznej, jednak równocześnie jest Pismo Święte słowem Bożym i dlatego wymaga stosowania także teologicznych zasad interpretacji. W adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* Benedykt XVI napisał: „Tylko wtedy, gdy współlistnieją te dwa nurty metodologiczne, historyczno-krytyczny i teologiczny, można mówić o egzegezie teologicznej, o egzegezie odpowiedniej w odniesieniu do tej Księgi” (n. 34). Egzegeza historyczna przybliży wierzącym w Chrystusa ich chrześcijańskie korzenie i przeszłość, egzegeza teologiczna pozwala im doświadczyć słowo Boże jako obecne i działające tu i teraz w mocy Ducha Świętego. Gwarantowana mocą Ducha żywa obecność Chrystusa i Jego słowa we wspólnocie wierzących najpełniej streszcza biblijno-teologiczną myśl Benedykta XVI.

Pamięć o egzegezie teologicznej papieża Benedykta XVI, o jego hermeneutyce wiary pozwala dużo pełniej zrozumieć nauczanie papieża poświęcone postaciom świętych apostołów Piotra i Pawła. W prezentowanym bowiem dziewiątym tomie znajdziemy wprawdzie wspaniały historyczny wykład poświęcony ich życiu i apostolskim dokonaniom, wykład oparty na najnowszych wynikach badań biblijnych. Jednak równocześnie papież Benedykt XVI przemawia jako człowiek głębokiej wiary, dla którego przeszłe wydarzenia z życia tych dwóch świętych apostołów uobecniają się dzisiaj w życiu wierzących, przede wszystkim w liturgii Kościoła. „Słowo Boga nie jest tylko pisane, lecz dzięki świadkom, których Pan poprzez sakrament kapłaństwa powołał do posługi apostolskiej, staje się

słowem żywym” – mówił w Uroczystość świętych apostołów Piotra i Pawła dnia 29 czerwca 2005 roku (s. 58).

Sięgając do nauczania papieża Benedykta XVI zawartego w publikowanym tomie, znajdziemy w nim wpierw historyczny i zarazem biblijny portret obu wielkich apostołów Jezusa Chrystusa. Z papieskich katechez poświęconych św. Piotrowi, pierwszemu następcy Chrystusa na ziemi, można się dowiedzieć, iż był człowiekiem żonatym, że niewątpliwie cieszył się dobrą sytuacją materialną, że był człowiekiem religijnym i żywe było w nim pragnienie Boga (s. 118). Papież zaznacza w swoich katechezach, iż Piotrowi został dany „prymat jurysdykcji”, to jest dar pierwszeństwa, jakie miał już za życia Jezusa i następnie w popaschalnej wspólnotie uczniów. Papież mówi o wyjątkowej pozycji Piotra w Kościele apostoelskim, o danej mu władzy służenia innym (s. 126). Święty Piotr, mówił także papież Benedykt XVI, „po wszystkie czasy ma być stróżem komunii z Chrystusem. Ma prowadzić do komunii z Chrystusem” (s. 127).

Z jeszcze pełniejszym historycznym portretem spotykamy się w przypadku apostoła Pawła. Jest tak ze względu na bogatsze źródła biblijne, jakimi są Dzieje Apostolskie i napisane przez apostoła listy. Nadto w 2000. rocznicę narodzin apostoła narodów został mu poświęcony rok jubileuszowy, zainaugurowany dnia 28 czerwca 2008 roku i zakończony 29 czerwca następnego roku. Cykl katechez ogłoszonych podczas śródowych audiencji generalnych w roku św. Pawła umożliwił papieżowi nakreślenie pełnej sylwetki apostoła, przedstawienie zawartej w listach jego teologii oraz ukazanie Pawła jako człowieka wielkiej wiary – chrześcijańskiego mistyka. Papież snuje hipotezy na temat daty urodzenia apostoła

narodów, około 8 roku po Chr., i następnie kreśli jego apostołski biogram. Urodzony w Tarsie w Cylicji Szaweł nie miał okazji spotkać Jezusa w trakcie Jego publicznej działalności (ss. 162, 170), a jednak dzięki spotkaniu z Dwunastu poznał ziemskie dzieje Jezusa, Jego życie i nauczanie, mękę i śmierć, i prawdę o zmartwychwstaniu (ss. 162-170). Jak podkreśla papież, na podstawie krótkiego wykazu podróży Pawła możemy zdać sobie także sprawę z tego, jak bardzo poświęcił się on głoszeniu Ewangelii, nie szczędząc sił i stawiając czoło trudnym doświadczeniom (2 Kor 11,21-28). Jak pointował Benedykt XVI, „Chrystus stał się racją jego istnienia i głębokim motywem całej jego pracy apostołskiej” (s. 134).

Jak tego dowodzi papieskie nauczanie poświęcone świętym Piotrowi i Pawłowi, biblijny warsztat Benedykta XVI jest przebogaty. Papież wykazuje znajomość formalną biblijnych gatunków literackich, a także mniejszych form literackich, np. modlitwy, gdy w jednej z katechez stwierdza: „Modlitwa św. Pawła wyraża się w wielkim bogactwie form, od dziękczynienia do błogosławieństwa, od uwielbienia po prośbę i wstawiennictwo, od hymnu po błaganie” (s. 228). Papież komentuje wybrane teksty biblijne historycznie i teologicznie (np. Flp 2; Ef 1). Zaskakująco często pojawiają się w jego wypowiedziach filologiczne analizy terminów hebrajskich i greckich, a nawet przywołuje ich dane statystyczne. Benedykt XVI łączy różne teksty biblijne, wzajemnie się naświetlające i dopełniające przez podobne treści i terminy, dzięki czemu jego biblijna interpretacja zyskuje nową jakość. Co więcej, papież uwzględnia w swoich katechezach nie tylko źródła żydowskie (rabinackie, Filon z Aleksandrii, Józef Flawiusz), ale także autorów pogańskich i chrześcijańskich począwszy od ojców Kościoła aż do czasów nowożytnych.

Fakt, iż w swoich wystąpieniach przywołuje on również najnowsze dane wykopalisk archeologicznych i podaje informacje z zakresu geografii biblijnej, a nawet omawia sytuację społeczną i wieloraki kontekst kulturowy życia pierwszych apostołów, dopełnia obraz papieża Benedykta XVI jako wielkiego biblisty i teologa.

Egzegeza historyczna jest nieodzowna, ale jednocześnie jest ona niewystarczająca – twierdził Benedykt XVI. Potwierdzają to jego homilie i katechezy, w których zawsze znajdziemy dołączoną duchową medytację nad postaciami świętych apostołów Piotra i Pawła i obecnością Boga w ich życiu, nad ich osobistą drogą powołania i wiary w Chrystusa, a równocześnie potężnym działaniem w nich Ojca i Syna, i Ducha. Te dwie postacie – wskazuje papież – są dla nas wielką pociechą i nauką i są wzorem do pójścia za Jezusem (s. 121). Temu osobistemu przekonaniu i ufności Benedykt XVI dał wyraz zaraz na początku swojej posługi, gdy w homilii na zakończenie konklawe komentował perykopę Mt 16,16-19 słowami: „Ty jesteś Mesjasz! Ty jesteś Piotr! Czuję się tak, jakbym uczestniczył w tamtej ewangelicznej scenie: ja, Następca Piotra, z drżeniem serca powtarzam pełne bojaźni słowa rybaka z Galilei i z głębokim wzruszeniem wsłuchuję się raz jeszcze w obietnicę Boskiego Mistrza, która napawa otuchą” (s. 8). Owo nieustanne odnoszenie chrześcijańskiej przeszłości do terażniejszości, gwarantowane mocą Ducha Świętego, jest czymś charakterystycznym dla papieża – teologa z Niemiec podczas całego jego pontyfikatu. Postacie Piotra i Pawła są źródłem umocnienia i pogłębienia wiary nie tylko dla papieża Benedykta XVI. Ci wielcy mężowie Kościoła pierwotnego i ich apostołska droga przemawiają do wszystkich wierzących. Nie bez powodu w papieskich homiliach i katechezach nie-

ustannie pojawia się retoryczne pytanie: „A teraz zastanówmy się, co to oznacza dla nas?” (s. 158). Benedykt XVI dał temu specjalny wyraz ogłaszając jubileuszowy rok św. Pawła: „Taki jest cel Roku św. Pawła: ma on sprzyjać uczeniu się od św. Pawła, uczeniu się wiary, uczeniu się Chrystusa i wreszcie uczeniu się słusznej drogi życia” (s. 151). W zakończeniu oddajmy raz jeszcze głos następcy św. Piotra w Rzymie:

Podsumowując, św. Paweł nie patrzy na Jezusa okiem historyka jako na postać należącą do przeszłości. Na pewno wie, co cała wielka Tradycja mówi o Jego życiu, Jego słowach, zna historię Jego śmierci i zmartwychwstania, ale nie traktuje tego wszystkiego jak wydarzeń z przeszłości; przedstawia to jako rzeczywistość Jezusa żywego. Dla Pawła słowa i działalność Jezusa nie należą do czasu historycznego, do przeszłości. Jezus żyje teraz i teraz do nas przemawia i dla nas żyje. Taki jest prawdziwy sposób poznania Jezusa i przyjęcia Tradycji o Nim. Także my musimy nauczyć się poznawać Jezusa nie według ciała, nie jako osobę należącą do przeszłości, ale jako naszego Pana i Brata, który jest dzisiaj z nami i pokazuje nam, jak żyć i jak umierać (s. 172).

W papieskim przedstawieniu dwóch wielkich apostołów Piotra i Pawła ukazuje się wielka moc i skuteczność hermeneutyki wiary papieża Benedykta XVI. Jej dominantą jest żywa obecność Chrystusa poprzez Słowo i Eucharystię we wspólnocie wierzących, zaś z Eucharystii i pełnej komunii z Chrystusem wypływają wszystkie inne elementy życia Kościoła.

Lektura pism papieża Benedykta XVI, w tym również dziewiątego tomu „Mystagogia Benedicti”, winna być czymś oczywistym

i pożądanym dla wszystkich szukających pokarmu duchowego, pragnących umocnić i pogłębić swoją osobistą wiarę w Chrystusa. Dziewiąty tom papieskich wypowiedzi o świętych apostołach Piotrze i Pawle winien także zainteresować, a może nawet stać się zalecaną lekturą wszystkich głosicieli Ewangelii – biskupów i kapłanów, wykładowców Pisma Świętego, a także nauczycieli religii i katechetów.

Ks. Stefan Szymik MSF

OD REDAKCJI

Kolejny tom serii *Mystagogia Benedicti* jest poświęcony uroczystościom i świętom związanym z apostołami: św. Piotrem i św. Pawłem. Tym samym kontynuujemy cykl liturgiczny o świętych, idąc za opublikowanymi już tekstami uroczystości i świąt Pańskich oraz tekstami Maryjnymi. Podczas kwerendy okazało się jednak, że wypowiedzi Benedykta o tych apostołach wykraczają daleko poza tradycyjne daty: święta Nawrócenia św. Pawła (25 stycznia); święta Katedry św. Piotra (22 lutego) i uroczystości św. Piotra i Pawła (29 czerwca). Papież wielokrotnie powracał do postaci obu apostołów i ich nauczania podczas audiencji generalnych, zarówno w cyklu o świętych i błogosławionych Kościoła, jak też w katechezach o modlitwie. Wydarzeniem bezprecedensowym jednak był ogłoszony Rok św. Pawła (2008–2009), i cały cykl tematycznych wypowiedzi o Apostole Narodów zarówno w Rzymie, jak też podczas pielgrzymek do miejsc naznaczonych obecnością św. Pawła. Należy również pamiętać, że papieska posługa wiąże się nierozzerwalnie z rzymskimi bazylikami tychże apostołów, w których następca św. Piotra tradycyjnie inauguruje swoją posługę. Przemawiając w tych miejscach Benedykt XVI wyraźnie odwoływał się do ich postaci i dziedzictwa. Ogromna ilość zebranych wypowiedzi papieskich z całego pontyfikatu poświęconych jedynie tym dwom apostołom legła u podstaw naszej decyzji o ich publikacji w osobnym tomie.

Prezentowany zbiór otwierają papieskie homilie początku pontyfikatu: pierwsza z nich, została skierowana do kardynałów na zakończenie konklawe (20 kwietnia 2005); w drugiej papież zwrócił

się do zgromadzonych wiernych podczas inauguracji pontyfikatu na placu św. Piotra (24 kwietnia 2005); trzecia homilia została wygłoszona podczas kanonicznego objęcia bazyliki św. Pawła za Murami (25 kwietnia 2005). Zgłębiając ich treść z łatwością można się przekonać, jak wielką wagę przywiązywał Benedykt XVI do postaci św. Piotra i św. Pawła już początkach swojej zaledwie kilkuletniej, ale bardzo intensywnej posługi.

Zasadniczy trzon obecnemu tomowi stanowią wypowiedzi papieskie wygłoszone w liturgiczne uroczystości i święta apostołów Piotra i Pawła. Podobnie jak w tomie poświęconym uroczystościom i świętom Pańskim oraz świętom Maryjnym, o ich kolejności zdecydowała chronologia kalendarza liturgicznego. Stąd jako pierwsze przytaczamy homilie i rozważania wygłoszone w związku ze świętem Nawrócenia św. Pawła (25 stycznia). Ich znaczenie wykracza jednak daleko poza postać samego tylko apostoła narodów. Od czasów bowiem św. Piusa X to święto wieńczy Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, podczas którego papież, w Bazylice św. Pawła za Murami, rokrocznie wygłasza homilię podczas uroczystych nieszporów do zgromadzonych licznie przedstawiciele Kościołów i wspólnot chrześcijańskich. Stąd ich charakter nie tylko Pawłowy, ale przede wszystkim ekumeniczny, z wyraźnym odniesieniem do aktualnej problematyki jedności chrześcijan.

W drugiej kolejności publikujemy homilie i rozważania na święto Katedry św. Piotra (22 lutego), które Benedykt XVI wygłosił w związku z tym świętem, zwłaszcza do grona kardynalskiego podczas konsystorza.

Najobszerniejszy zbiór stanowią papieskie homilie i rozważania podczas modlitwy *Anioł Pański* w uroczystość św. Piotra

i Pawła (29 czerwca). Ujęliśmy jednak w tym miejscu również rozważania, które poprzedzały lub wieńczyły świętowanie tego ważnego dnia dla Rzymu, przykładowo w nieszporach rozpoczynających i kończących Rok św. Pawła (28 czerwca), czy też w związku z audiencją dla nowych metropolitów (30 czerwca 2012), jak również homilię z okazji ponownego otwarcia kaplicy paulińskiej (4 lipca 2009), która jest pierwodrukiem w języku polskim w obecnym tomie.

Ważną częścią obecnego tomu są następnie katechezy papieskie poświęcone obu apostołom, z których pierwsze pochodzą z cyklu katechez o świętych i błogosławionych. Unikalnym zestawem są następnie katechezy o św. Pawle, które Benedykt XVI wygłosił w Roku św. Pawła (2008–2009). Treściowo są one pogłębieniem teologii apostoła narodów i wskazaniem na aktualność przesłania jego życia i nauczania. Cennym uzupełnieniem tej części stanowią również wybrane katechezy papieskie z cyklu o modlitwie (2011–2012), które stanowią pogłębienie tekstów św. Pawła w tak ważnym temacie dla życia chrześcijańskiego.

Zwieńczeniem omawianego tomu są teksty okazjonalne wokół osoby św. Pawła, wygłoszone przez ojca świętego podczas jego pielgrzymek do miejsc związanych z życiem i posługą apostoła narodów lub w ich podsumowaniu.

Jako redakcja mamy świadomość, że większość prezentowanych wypowiedzi papieskich już było publikowanych zarówno w *L'Osservatore Romano*, jak również w tematycznych zbiorach: o apostołach, o Roku św. Pawła czy o modlitwie. Niektóre z nich są jednak mało znane i pozostają rozproszone, zwłaszcza homilie i rozważania przed modlitwą *Anioł Pański*. Ich zebranie w jednym

tomie wokół liturgicznych uroczystości i świąt apostoelskich przyczyni się z pewnością, mamy taką nadzieję, w lepszym poznaniu świętych apostołów Piotra i Pawła dzięki pogłębionej refleksji papieża Benedykta XVI.

Nowością w niniejszym tomie jest indeks biblijny, który odtąd staje się nieodłączną częścią kolejnych tomów naszej serii. Będziemy również sukcesywnie udostępniać takie indeksy do dotychczas wydanych tomów.

Ks. dr Andrzej Demitrów,
redaktor serii *Mystagogia Benedicti*.